

Мистецтво в Німеччині.

Німецьке мистецтво на розпушті. Експресіонізм дав ілюзію того, що Німеччина вносила самостійну ноту в світове мистецтво, але тепер, коли хвиля експресіонізму під'яла, безперспективність німецького мистецтва помітна ще якіш, піж, коли б не було.

Один з найчутливіших і авторитетних критиків Німеччини, Пауль Вестгейм в журналі «Кунцблаг» мусив визнати кінець експресіонізму (ідейним керовником якого він був) і в новий пессімізм статті розглянув майбутнє німецького мистецтва. Нині Німеччина сприймає і відбиває нові течії французького мистецтва і навіть часом процесціально перетруче їх і утирує.

Цікаво, що в той час, як у Німеччині пашував експресіонізм, у Франції ліві художники кола огорожили «нео-класицизм»—поворот до Енту і до класичного мистецтва.

Ця різниця в художніх прагненнях пояснюється різницею в становищі Німеччини та Франції. Французькі художники після війни прагнули опорішити пристані збройової і врівноваженої класичної мистецтва, в якому випливала би іхня нація на воротах врівноваженого довоєнного життя, а в цей час пісемська інтелігенція, що націю вже втратила, в часі експресіонізму знайшла свій яскравий вияв.

Але по тільки ті соціальні причини, що викликали нео-класицизм та експресіонізм, звичайно, ті форми, в яких вони виникали, поєднуються також і специфічними особливостями мистецького розвитку в Німеччині та Франції.

Франція парівні з революційними має і житі художні традиції. В Німеччині ж перед війною дуже розвинена була одна з найважливіших течій у мистецтві: так звана течія «модерн», що поширилася усіх галузях «чистого» і прикладного мистецтва.

Для соціолога мистецтва може бути дуже цікаве зведення простежити звязок між модерном і розвитком німецького імперіалізму. Художники, як Метцнер і Ледерер, ставили монументи, які павіки залишаться характерними пам'ятниками пруського імперіалізму. Самий факт тісного звязку модерну з імперією буржуазією, його розгляд разом з хутрим розвитком німецького імперіалізму, може за те, що будь-яка художня вага модерну дуже мала.

Кількох кінців наявіть у наїздах з його представниками за утирувалими формами їхніх творів заважають побачити мертву академічну вищучку.

Модерн зникає з під'яла Німецької імперії, але його вплив ще проявляється в новому німецькому мистецтві.

Як модерн перекручує твір, щоби тід-креслити зможуть і силу буржуазії, замінюючи ритм складським маршем, вражає глядача чистою кількістю, грандіозністю розміру, гіпертрофією м'язів, грубостю фігур, та і в експресіонізмі в тому ж дешевому часто тенденційному розумінні підкреслюється еротичний, абстрактний або компараторний сюжет на шкоду пов-

оті художньої форми. Навіть у спробах пім'єцьких художників стати на шлях розрізлення чисто малітеричного та пластичних проблем, на шлях французького мистецтва, вони—художники найчастіше теж не можуть позбутися впливу модерну. Архіменко—українець, що акліматизувався у Німеччині і став лідером великої групи пім'єцьких художників, усе ж дає тільки новий, ще безнадійніший, уже більш не державний, а шартикулярний «модерн». Цим пояснюється, чому його роботи так до смаку прийшлися німецькій буржуазії, що нічого спільногого з мистецтвом не має. Навіть манежери у вітринах модників магазинів Берліну відбивають його вплив. Це через те, що він дає підходження модерну салонний кубізм.

Обробив великий вплив модерну у різьбярстві. І молоде покоління, всі ці Барлахи, Шарфи і Белінги ї досі не можуть позбутися модерну. Кілька років тому померлий скульптор Лембрюк, пайталановитий з усіх молодих скульпторів, також піддався його впливу. Німецьке мальтство через те не дас силних і свіжих творів. Щасливі винятки, як Хофбер і Молл, все-ж не стоять вище середнього рівня майстерності.

В експресіонізмі по тільки пропливався криза життя, а проявляється й криза мистецтва. Характерна для товариства «Штурм». Кілька років тому воно ще додержувалось усного нового в мистецтві, тепер воно звиродило в крамничку, все ще обороняє експресіонізм і разом з тим ласе на всі заморські новини (співзвучуючи років на п'ять), на Шагала, на Малевича, Кацінського і т. н. Як що я разін писав про провінціальні відильання й перекручування французького мистецтва, то це, головним чином, стосується до «Штурму». Все це було добре років шість тому, але з відходом пім'єцького мистецтва від експресіонізму, «Штурм» став комерційним підприємством, однаково підозрілим і з комерційного, і з художнього боку.

Сучасна епоха не сприяє розвиткові верстатного мальтства і різьбярства, але зате, як і заєди під час загострення класової боротьби та революції, розвинулось мистецтво по-політичному рисувальника.

На цьому пої Німеччина дала де-що самостійне і цікаве. Сучасний розквіт цього мистецтва в Німеччині можна порівняти тільки з його розквітом у Франції за часів Дома та Гаварні. І характерно, що ці художники дедалі все більше стають революціонерами. Старше покоління Кетс, Колвіт і Цімі працюють з Міжробкомом, молоді—Гросс, Шліхтер і Дікс—комуністами. Всі воши пройшли через експресіонізм і дадаїзм і тепер, особливо Гросс та Шліхтер, стали першорядними художниками. У нас з них особливо відомий Гросс, причому опублікований, головне, його ранні твори, від яких ще він певним примітивізмом. Не всім відомо, що Гросс може також серйозно працювати, як строгий реаліст. Як він скопіює типове, яка в нього в'їдива сатира, наскільки вдалий текст! Дійсно трудно знайти йому підхода-

Молоде вино і старі бурдюки.

Наслідки роботи Укр. Держ. Опери, переведеної за два місяці під час війни, дають змогу відзначити характерні риси цієї роботи.

Для кожного ясно, що одразу твердо ставити на новий ідеологічний шлях, за браком відповідного репертуару, опера поки що не може, хоча заходів до того вживає (замовлено деякі опери, перебояється де-що із старих).

Але вже можна цілком упевнено констатувати в УДО прагнення нового підходу до оперового мистецтва, нового тлумачення старого репертуару, а також прагнення нових форм в опері. А заведені конструктивізму—так це ж у опері, прийняті в оформленні, вже ціла революція. І найкращим до того доказом є киянська застарілість, закам'янілі у своїй «славнозвісності» режисерів колишніх «імператорських театрів». (Сичали вони отакі режисери й на Петроградському «Музичному Драмі», а поволеньки привезлися та й сами перенішли від неї ба-гато ді-чого).

Отже, що до напрямку в репертуарі та його сценічного оформлення, то справа стоїть задовільняюче. Непростими «огріхом» УДО є лише постановка «Князя Ігоря», що знялася не повністю в сценічному оформленні.

Що до пінших постановок, то цілком правильно було підkreślено в пресі цінність сценічного оформлення «Сороч. Ярмарку» вудьївника Петрицького, що ним від одразу поставив УДО на певні художні рівні. Винаючи дії за досягнення сценічне оформленні.

Що до пінших постановок, то цілком правильно було підkreślено в пресі цінність сценічного оформлення «Сороч. Ярмарку» вудьївника Петрицького, що ним від одразу поставив УДО на певні художні рівні. Винаючи дії за досягнення сценічне оформленні.

Що до пінших постановок, то цілком правильно було підkreślено в пресі цінність сценічного оформлення «Сороч. Ярмарку» вудьївника Петрицького, що ним від одразу поставив УДО на певні художні рівні. Винаючи дії за досягнення сценічне оформленні.

Цікавий художник Матейка—відомий у Німеччині як плакатист, на жаль, він розбагарює свій рідкістний хист на дешеву культуру. Як я разін писав, експресіонізм був сполученням різних течій і тільки під пресом сцінізаційної кризи ці течії, внутрішньо-суперечні між собою, могли тимчасово об'єднатися. В експресіонізмі, як у фокусі, сконцентрувались усі старі киби німецького мистецтва.

Між розпушеним імпресіонізмом Коранта і не менш розпушеним експресіонізмом Кошкі, властиво, не є ріжниці. Вайкрайко з висловом німецькі же критики Карла Енштейна: «У Франції було мало експресіонізму. Зате мальт Маттіс у французів творить мальтство. У нас з убогою мальтство відтворюють художни течію».

А, БАСЕХЕС.

Члення «Лебединого Озера» художника Хвостова і нове не трафаретне, хоча й ризиковане тлумачення молодим режисером Юргеном-Хилькевичем «Фауста», ми не можемо не констатувати відсутності належного сприйняття режисурою матер'ялу в постановках, як «Князь Ігор».

Доводиться пригадати старе прислів'я: не годиться вино молоде та в старі бурдюки ляти. Не годиться й погані шляхів та форм оперового мистецтва шукати без притягнення нової режисури, що могла б і з актором поправлявати як слід.

Треба сказати, що за останніх часів опера по-новій такі стає на новий шлях, що веде до здійснення ідеї кращих композиторів (Вагнера, Драгоміжського, Мусоргського й інш.), — ідеї перетворення опери в музичну колишні «імператорські театри». (Сичали вони отакі режисери й на Петроградському «Музичному Драмі», а поволеньки привезлися та й сами перенішли від неї ба-гато ді-чого).

За прикладом іти педалеко: до постановок у Москві величному театрі покликано режисера й фундатора «Муздрам» т. Лапицького, що приїжджає до Харкова на окрему постановку опер «Долина» і «Севильський Цілюнік». У Москві такі існують держ. опера, студія Станіславського, якій постановки, через старанну роботу режисерів не лише з актором, а й кором (прекрасні ритмовані масові спіни), йуть «концептурно». Пригадаймо лише і позаторішні сезон Харк. Опери, — на головні постановки сезону оп. «Казки Гофмана» й «Золотий Півник» було запрошено режисера драмтеатру Вільнева.

Тому цілком ясно, що не сьогодні-завтра УДО визнає потребу втягнення нових сил заспівів режисерів драмтеатрів. А коли так, то це треба робити швидше. Добре було, коли-б можна було з другої половини цього сезону.

Притягнення до роботи в опері драматичних режисерів поведе за собою поглиблення УДОперою й технічної школи, що виховася з наявною акторською молоддю нових оперових акторів, які поглибллять ідею музичних.

А досі ми спостерігаємо, що з актором із актором із актором, і часто молодих акторів, не проробивши ролі з ними, віддається на виставу на призволяще, бо й не звикли опера-рінок режисерів сприймати з актором ролі, а дбають лише за те, щоби актор, привинтившись до сцени та диригентської палочки, засвоїв мінімум шаблонних жестів, «усталених» мізантропів, чулося відбитих у «Вампілі». Це стало традицією майже у всіх операх та драмах і повелося в укр. пержопері.

Гадаємо, що в умовах як-пайбільше 12 постановок протягом сезону є й час і змога зосередити увагу на роботі з актором, запішти сутінні методи та методи Г. Це буде нове в методах роботи драмтеатру, що безперечно даст змогу поважні й позитивні наслідки для розвитку оперового мистецтва.

Ю. Т—КО.

— Подивимось:

— перша цитата, з Меринга: «історичний матеріалізм піколи не відхиляє діїдніх сил».

— друга цитата, з Плеханова: «велика людина баче далі інших і хоче сильніші інших. Вона—герой. Не в тому сенсі, що вона може зупинити чи то змінити ходу речей, а в тому, що її діяльність з'являється свідомим і вільним виразником цієї необхідної й позасвідомої ходи. В цьому її значення; в цьому її сила. Але це—колосальне значення, страшна сила».

Саме ця «страшна» сила і є згаданий нами тип, і є психологічна Европа, що на неї ми мусимо орієнтуватись. Саме вона і виведе нас молоде мистецтво на великий і радісний тракт до світової мети.

Соціалізм—це, з одного боку, теорія боротьби за царство свободи, з другого—конкретний етап в боротьбі людини з природою. Отже треба подивитися на справу ширше й глибше і не думати, що тисячі капітенів, хоча вони були двигунами історії в пропорції тогож таки «змінного стосунку». Отан Їхнього інтелекту і вдачі дорівнювали даними соціально-економічному й політичному строю. Цей класичний тип мислимо в першопонятій інтелектуальній, волевій і т. д. динаміці. Це та людина, що її заважає й до вільної обуреної в своїй біологічній основі.

Так стойте справа з психологічною Европою, що на неї автентично з просвіти Гаркун-Задунайського:

— психологічна категорія є жива людина з мислами, з волею, з хистами. Жива людина є громадська людина. Класичний тип громадської людини вибудовано. Заходом. Які надбудова вів вплив на економічний базис, на добробут феодалів і буржуазії. Від вільної та добробут пролетаріату. Його соціальний сенс в його широкій та глибокій активності. Отже не можна мислити соціального критерія без психологічної Европи.

Блок-нот.

ВИДАВНИЧО-ДОСЛІДЧА ПРАЦЯ ІСТ-ПАРТА.

Істпартом ЦК КП(б)У виготовлено і здано до друку Збірники за назвою «Хроніка». Збірники обіймають до 100 друкованих аркушів матер'ялу, що характеризує революційний рух 1905 р. на Україні.

Матер'ял розподільено на 3 томи: Перший том обхоплює події «січень-жовтень», місяці 30—35 аркушів і має видти з друку на початку грудня п. р.

В другий том увійдуть матер'яли «жовтень-травень» і в третій «ліквідація 1905 р.—рік 1906—1907».

Готуються до друку збірка «Селянський рух 1905 року на Україні». До 5-го грудня вийде кількісне число (6—6 книга) журналу «Летопись Революції», присвячене революції 1905 року.

СЕНЦІЯ ХУДРОБОТИ ПРИ ЦЕНТРАЛЬНОМУ КАБІНЕТІ ПОЛІТПРОСВІТРОБІТНИКА.

При центральному кабінеті політпросвітробітника засновується секція художньої роботи. Секція має розробляти методику худ. праці в клубах і сельсупах, а також вести облік цієї праці.

В найближчий час секція має розробити програму для художніх з'ясів, живих газет, інсценівок і доручити драмробітникам виготовити де-по з пам'ятного.

Далі розробляється підсекція доповідів за тему про самодіяльність мистецтва. Після обговорення на плenumі секції та ухвалення в Центр. Методкомісії УПО доповідь буде передано ім матеріал по передплатникові та самошкіротованій керівників художніми сургуками.

На першій рівні секція візьме на себе справу з підготовкою керівників художніми гуртками Харкова.

Праця секції ведеться в тісному контакті і по вказівкам Відділу Мистецтв УПО. Завідувачем секції призначено т. Омлича.

ПРАЦЯ ХУДОЖНИКІВ-МАЛЯРІВ.

Худ. Анатолій Петрицький розпочав писати велике поетичне «Мінін на селі». Працює над серією мініатюр і малюнків з циклу «Побут міста» та над серією портретів видатних українських політичних і культурних діячів.

На квітень місяць він сподівається впоряддити в Харкові виставку своїх картин, а на осінь того ж року буде брати участь на виставці станкової живописі в Москві.

Конкурс музичних творів перед робітництвом.

Вищим Музичним Комітетом відмінною Наркомосу 10-го липня с. р. було ухвалено провести конкурс на кращі музичні твори, присвячені революції 1905 року. Комітетом було призначено 4 грошеві премії: 2—по 70 карб. і 2—по 50 карб. за кращі хорові чи сольові твори.

Попередню оцінку було зроблено комісією експертів, і з 22 музичних творів надомінані на конкурс, нею допущено до приватного виконання 7 хорів і 4 романси. Після перевірки громадську цінність і те враження, яке спровадили даним музичними творами на масову автентичність—присвоєні виконанням конкурсних творів відбулося в клубі «Металіст» 20-го жовтня п. р. Виконання хорів було доручено капелі «Думка», а виконання романесків артистам Держконсерваторії.

Авторські складались з робітників, членів клубів і спеціально запрошеніх на конкурс осіб з різних установ, службових та учнів. Всім присутнім було роздано анкети з назвою конкурсних творів, і після виконання кожного твору слухачі повинні були ставити свою поміт-

саходу, в той же час надаючи представникам нашої модерністсько-естетичної Европи велике громадське значення. **Бо ми входимо не з сахариново-нородницьких засад, які затримують національний розвиток, а з глибокого розуміння національної проблеми.**

Українське мистецтво мусить находити найвищі естетичні цінності. І на цьому шляху Вороній й Енштади були ініціаторами громадського значення. Для нас славетний «музик» Франко, який вважає Флобера за дурні, менідорій, піж (на не буде це персонаж) сестер Семенко, ця трагична поетат на фові нашої позадиницької дійсності.

Що-ж до фінансового революціонера-громадянині, то більшого за Панька Куліша не знайти. Здається тільки він має зміцнити світлою плямою з темного українського митця. Тільки його можна вважати за справжнього європейця, за ту людину, яка наблизилася до типу західного інтелігента. І лише зовсім не розуміємо, чому тов. Дорошкевич вважає його представником «боротьби Европи», на наш погляд це саме її в Европі творчість. Бож-жі «чорвоні» ми розуміємо не що інше, як символ боротьби.

Куліш був по суті ідеологом селянського «третього стану», і коли-б він не стикнувся з іншою стороною культурного епігонізму тодішньої української інтелігентності, ми-б безшеренно в часі горожанської війни не мали-б таких вождів, які завжди плавталися у хвості народу. Ли у свій час національні війни були революційними, червоними, авіцією в історії людства, так і Куліш для нашої країни був прогресивною, червонюю Европою.

Але чи значить це, що ми ратуємо брати за ідеал Кобилянську, чи то Куліша? Хто тає подумав, буде наявною можливістю. Ми тільки хочемо поділитись правді в очі. Ці люди стояли на правдивому шляху, але стикнувшись з різним позадинником, залишились трагічними постаттями, повинними протирич і помилок. Що-ж до іншої ідеології, то ясно—вона була буржуазна, себ-то в давній момент відсталі, контр-революційна і нам не потрібна.

— Але почекайте, вступає нас Дорошкевич:

— «ставити тепер нашому письмен-

нику запропонувала «Кінокомпанія» взяти участь у виданні ілюстрованої дитячої літератури, на що він дав згоду і вже передав до другу 1-шу книжечку «Вірити».

Останніми дніми він виготовив ескіз стрій і макет для нової постановки балету «Борсар» в Держконсерваторії.

Худож. Ол. Хвостов закінчив художнє оформлення до постановки опери «Мадоніне на місто» в Держ. опері. Підготовляє інсценізацію побутового характеру, що призначається для панільної виставки образотворчого мистецтва.

Худож. Ол. Довженко (Сашко) написав портрет Г. І. Петровського на замовлення редакції газети «Вісти» і працює над портретом тов. Блажківського для глянця редакції. Розпочав писати картину на тему з громадянської війни.

Худож. Ермілів і Чапок працюють над роботами експериментально-виробничого характеру. Худ. Чапок виготовив макет для постановки «Мессії» Журавльовського й модель кіоску для газет.

СЕРЕД КОМПОЗИТОРІВ.

◆ Композитор Коцицький написав 2 хори на слова П. Тичини «Плач Ярославія» та «Дивний флот». Закінчує варіант для струнного квартета на тему «Петрівочні пісні».

◆ Композитор С. П. Дремцов закінчив оперу «Іван Морозенко» (драматична дума) на 3 дії. Діябрю його ж. Написав мішаний хор на величний гімн Г. Чуприкіна «Льододол», а також соло на троє для скрипки, виолончелі та рояля на українську тему.

◆ Композитор Яновський працює над опорою «В огнях Монмартра»—блідою Кручиніною. Написав серію дитячих пісеньок на українські темпи для фортепіано та квартет для струнного оркестру на укр. теми.

◆ «По зорі». Композитор Богуславський закінчує діяту оперу «По зорі» на скрипет дитячої пісні та назви Гжицького, що зараз йде в дитячому театрі. Щоб зробити й приготувати для виконання на піаніно і скрипці, композитор пише оперу в супроводі струнного та шумового оркестра та ролі.

◆ Педагогічна література. Молодий композитор Бернід працює над педагогічною українською фортепіанною літературою. Ним уже віддано до друку в Київській муз. т-во ім. Леонітова чотири фортепіанні мелодії написаних на українські пісні.

На квітень місяць він сподівається впоряддити в Харкові виставку своїх картин, а на осінь того ж року буде брати участь на виставці станкової живописі в Москві.

Шахи й шашки.

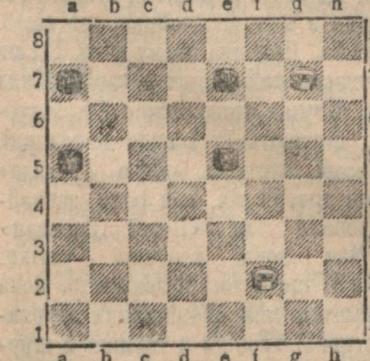
За редакцією І. Янушпольського.

Ч. 41, 22 листопаду 1925 року.

Умовні значки фігур: Кр—король. Ф—ферзя. Т—тура. С—слон. Офіцер. К—кінь. П—пішак.

Завдання ч. 41*. І. Каценеленбогена.

Етюд ч. 39. І. Болкова.

Білі—Кр h1 Tf6, Fc7, Cd5, e4 п. b5, b6, g2 (10).

Чорні—Кр h5 Fb2 Td2 Cf2, h6 Kd1, g7 п. e3, f2, g3, h4 (11).

Мат за два ходи.

* Ця завдання—«фігурино»: лінії білих фігур нагадують «молот», чорних—«серп».

Партія ч. 41. Дебют ферзевих пішаків

Відіграно на міжнародному турнірі в Москві 1925 р.

Чорні—Б. Ердінський.

1. d2-d4	d7-d5	19. d4-d5	f6 : f2+
2. Kg1-f3	Kg8-f6	20. T f1 : f2	g6 : g5
3. c2-c4	e7-e5	21. Kf3 : d5	Kf5 : d5
4. Kb1-c3	c7-c6	22. Cf3 : d5	Ce8-e6
5. Cc1-g5	Kb3-d7	23. Cd5 : b7	Ta8-b8
6. e2-e3	Fd3-e5	24. Cb7-f3	Cc6 : a5
7. c4-d5	e6-d5	25. Ta1-e1!	Ca2-b3
8. Cf1-d3	Cf8-e7	26. T a1 : a7	Kf8-e6
9. 0-0	0-0	27. K e5-c6	Tb8-b6
10. Kf3-e5	Fa5-d8	28. g2-g3	Kc6-c5
11. F2-f4	Tf8-e8	29. T f2-d2	g7-g6
12. Fd1-f3	Kd7-f8	30. Kc5-e5	h7-h5
13. Ta1-e1	Kf6-d7	31. Cf3-d5	Cb3 : c5
14. Cg5 : e7	Tc8 : e7	32. Ta1 : d5	Tc8-c6
15. c3-e4	d5 : e4	33. Ke5 : f7	Tb6-b2
16. Cd3 : e4	Fd8-b6	34. Kf7-d6	Tc8-c6
17. Ff3-f2	Kd7-f6	35. Kd6-f5	Tb2-b1+
18. Ce4-f3	Tc7-e7	36. Kpg1-g2	Чорні звалися.

Партія № 42. Шотландська.

Білі—П. Романовський.

Чорні—Р. Капабланка.

1. e2-e4	e7-e5	10. C c1-g5	c7-c6
2. Kg1-f3	Kb8-c6	11. F d1-f3	Cb4-e7
3. d2-d4	e5 : d4	12. T f1 : e1	Ta8-b8
4. Kf3-d4	Kg8-f6	13. T a1-b1	h7-h6
5. Kb1-c3	Cf6-d5	14. C g5 : h6	g7 : h6
6. Kd3 : e5	b7 : c6	15. F f1 : e3	Ce7-d6
7. Cf1-d3	d7-d5		